

A Critical Review of Studies and Research Related to the Literature Review (1997- 2022)

Nahid Shahveisi *

Master of Information Science and Knowledge,
Razi University, Kermanshah, Iran

Shabnam Shahveisi

Bachelor Student in Counseling, Payam Noor
University, Sahne Branch, Kermanshah, Iran

Abstract

Literature reviews have a special role and place among researches and their value will increase when the researcher critically examines and analyzes related sources. Therefore, the purpose of the current research is to critically review the studies and identify the most important topics and criteria that have been investigated in the literature review. The method of this research is library-document which has been used to review and analyze the sources and studies by using a systematic review and with a critical analysis approach. By using the steps of specifying the purpose of the research, searching for sources, analyzing sources and extracting thematic categories, the sources have been reviewed and analyzed. A search was made in the Persian databases of Irandak, Civilika, Scientific Information Database of Academic Jihad (sid), Noormags, Portal of Human Sciences, Magiran, and in the non-Persian databases of Science Direct, Eric and Emerald and by examining sources, categories of theoretical studies and guides (definition, importance, purpose and function) of literature reviews, the criticality of literature reviews and evaluation criteria of literature reviews were extracted. In the category of theoretical foundations of literature reviews, one of the merits of the studies is that they have explained the importance, benefits and functions of the literature review, but due to the lack of comprehensibility of the guides, the lack of explanation of the research problem and the presentation of unrelated materials, they

* Corresponding Author: nahidshahveisi@gmail.com

How to Cite: Shahveisi, N. & Shahveisi, Sh. (2024). A Critical Review of Studies and Research Related to the Literature Review (1997- 2022). *Journal of Knowledge Retrieval and Semantic Systems*, 11(38), 209-236. DOI: 10.22054/jks.2022.68132.1510

have caused confusion to the audience. In the category of literature review evaluation criteria, researches have given researchers the possibility to examine past sources and studies with a deeper perspective by formulating criteria for literature reviews, but these criteria are also sometimes for obvious reasons and the incomprehensibility has brought problems for researchers and in the category of critical analysis of literature reviews, although in the title and text of the research, they have intended to examine critical analysis, they have not only not fully explained the subject, but they have also used the investigated sources and they have not analyzed a critical approach. The results show that the researches have paid little attention to the discussion of critical analysis in the Literature reviews and this shows that the researchers have approached this issue with a superficial perspective and have not penetrated deep into the sources and texts of Literature reviews.

Keywords: Literature Review, Critical Review, Evaluation Criteria, Studies and Research

1. Introduction

Research is one of the most important processes in scientific societies, and one of the main stages and foundations of any research is the investigation of the Literature Review. Literature review has a special value and place in research, and the value of literature review increases when the researcher analyzes it critically, because stating the shortcomings and merits of past researches informs the researchers to find out in which field more research is needed and what are the deficiencies in research; this work shows the skill of the researcher and his mastery over the investigated researches. The literature review is not only a summary of previous researches, but the review of sources requires a complete and systematic analysis of the strengths, shortcomings and inaccuracies of past researches, and a careful review of the sources can guide the researcher in the field of research.

2. Literature Review

The results of the investigations show that, so far, inside and outside the country, no research has been done with a systematic review method with a critical analysis approach to collect sources on the topic of literature review; although Koreh-Paz (2016) has compared the

literature review of two disciplines, a separate research, all the sources that have dealt with the issue of literature review in all disciplines have not been examined. Fatahi and Parirokh (1999), Karami (2017), Yahyavi (2015), Fit (2011), Nopf (2006), Winchester and Selji (2016) have taken steps to guide researchers in the field of literature review and also in research sources Hori (1997), Nariza et al (2014) have examined the year, topic relevance, sharing and quality of literature review.

3. Methodology

This research has collected studies and researches conducted in the field of literature review using a systematic review and a critical analysis approach, as well as a qualitative library-document method. In order to collect sources and select the appropriate source, the following steps were taken, which are as follows:

1- Determining the purpose of the research: according to the topic of the research, i.e. literature review and critical analysis of sources, all the researches and studies that were related to the topic of literature review were examined.

2- Searching for sources: in order to search for accurate sources related to the subject of research, considering that literature review is used in different disciplines and fields with different titles, first by checking in texts and books.

3- Analysis of sources: After searching the databases, a total of 64 sources were retrieved in Persian and non-Persian databases. By reviewing the sources, 13 sources had duplicate titles, which were removed from the collection of reviews, and then by reviewing the full text of the remaining sources, 20 articles were identified as unrelated to the research topic, although the titles of the sources show thematic relevance, in the review of the text, it was found that they are unrelated, because some sources have chosen literature review in the title of the word review, but within the text, especially in non-Persian sources, they have not paid attention to the issue of literature review. After going through the above steps, a total of 31 sources (articles, books and theses) were examined.

4- Extraction of thematic categories: after examining the full text of the selected sources, for its thematic classification, the most important topic that the source had examined from its own angle, the

literature review, was placed as a category, meaning that the selected categories were extracted from the texts and based on the understanding and inference obtained from the sources, they were considered for this research, then according to the large number of categories extracted from the texts, categories were selected that had the highest frequency; in this way, the sources were divided into three categories, which are: 1- theoretical studies and guides (definition, importance, purpose and function) of literature review 2- evaluation criteria of literature review 3- criticality of literature review.

4. Results

The result indicates that the literature review is divided into 4 categories as follows:

1- Theoretical foundations and guidelines (definition, importance, purpose and function) of literature review:

Most of the studies and researches that have been done in relation to the theoretical foundations of literature review are related to articles. The findings indicate that most of the studies intended to provide guidelines for the preparation of the literature review in addition to the importance and benefits of the literature review for researchers.

2- Reviewing the criticality of the literature review:

Table 2 shows that in the two studies that have been conducted in relation to critical analysis, although the basis of the research work was the critical analysis of the literature review, they did not criticize the sources as they should have, in the end, Korepaz's letter did not pay attention to the critical analysis of the literature review, and in the text of the literature review, he did not examine the literature with a critical approach, but besides this, Akindele's research examined the research with critical analysis, which he counted it as one of its merits.

3- Literature review evaluation criteria:

Most of the conducted researches have investigated the quality of the literature review, these researches take into consideration the criteria of the year, the structure of the literature review, the relevance of the topic, the impartiality of the researcher in the research work and information literacy education.

5. Discussion

Research is one of the important factors for the growth and success of societies, and researchers can be successful in conducting their research when they put the works and resources of the past at the forefront of their work. The review of the conducted researches and studies shows that most of the sources that have been written about the literature review have paid attention to the theoretical foundations of the literature review and it can be said that most of the researches have followed it.

6. Conclusion

The results of the findings indicate that in the category of theoretical foundations, one of the strong points of the researches is that they have explained the importance, benefits and functions of the background of the research in an understandable and expressive manner. Also, one of the weaknesses of these studies is that they have not explained exactly how the researcher can compile a research background, and the guidelines of these studies are mostly theoretical and have not considered the practical development of the research background. In the category of critical review of backgrounds, one of the advantages of the researches is to pay attention to the review of the researches with a critical approach, but these researches have only addressed the weak points of the researches in the review of the sources and the research itself. Also, he did not critically analyze the sources he used. In the category of research background evaluation criteria, the most important criteria proposed in the researches for research background evaluation are: year, research background structure, subject relevance, researcher's impartiality in research work and information literacy education. Also, one of the strengths of the researches in this category is the provision of instructions, providing guidelines and considering criteria for evaluating the quality of the research backgrounds, and the weaknesses are the lack of clarity and understanding of the considered criteria.

مروری انتقادی بر مطالعات و پژوهش‌های مربوط به پیشینه پژوهش (۱۳۷۵ - ۱۴۰۰)

ناهِید شاه‌وِیسی * کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

شبنم شاه‌وِیسی دانشجوی کارشناسی مشاوره، دانشگاه پیام نور واحد صحنه، کرمانشاه، ایران

چکیده

پیشینه‌های پژوهش نقش و جایگاه ویژه‌ای در بین پژوهش‌ها دارند و زمانی ارزش آن‌ها بیشتر خواهد شد که پژوهشگر منابع مرتبط را به صورت انتقادی مورد بررسی و تحلیل قرار دهد. از این رو، هدف پژوهش حاضر، مرور انتقادی مطالعات و شناسایی مهم‌ترین مباحث و معیارهایی است که به بررسی پیشینه‌های پژوهش پرداخته‌اند، است. روش این پژوهش کتابخانه‌ای-اسنادی است که با استفاده از مرور نظام‌مند و با رویکرد تحلیل انتقادی، به بررسی و تحلیل منابع و مطالعات صورت گرفته پرداخته است. با استفاده از مراحل، مشخص کردن هدف پژوهش، جستجو منابع، تجزیه و تحلیل منابع و استخراج دسته‌های موضوعی به بررسی منابع و تحلیل آن‌ها پرداخته شده است. در پایگاه‌های فارسی ایرانداک، سیویلیکا، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID)، نورمگز، پرتال علوم انسانی، مگیران و در پایگاه‌های غیرفارسی ساینس دایرکت، اریک و امرالد جستجو انجام شد و با بررسی منابع، دسته‌های مطالعات نظری و راهنماها (تعریف، اهمیت، هدف و کارکرد) پیشینه‌های پژوهش، انتقادی بودن پیشینه‌های پژوهش و معیارهای ارزیابی پیشینه‌های پژوهش استخراج گردید. در دسته مبانی نظری پیشینه‌های پژوهش، از محاسن مطالعات آن است که به تشریح اهمیت، فواید و کارکردهای پیشینه پژوهش پرداخته‌اند، اما به دلیل قابل فهم نبودن راهنماها، عدم تشریح مسئله پژوهش و ارائه مطالب نامرتب موجب سردرگمی مخاطب شده‌اند. در دسته معیارهای ارزیابی پیشینه پژوهش، پژوهش‌ها با تدوین معیارهایی جهت بررسی پیشینه‌ها به پژوهشگران این امکان را داده‌اند که منابع و مطالعات گذشته را با دیدگاهی عمیق‌تری مورد بررسی قرار دهند، اما این معیارها نیز گاه به دلیل گویا و قابل فهم نبودن مشکلاتی را برای پژوهشگران به ارمغان آورده است و در

* نویسنده مسئول: nahidshahveisi@gmail.com

دسته تحلیل انتقادی پیشینه‌ها، با این که در عنوان و متن پژوهش‌ها قصد داشته‌اند به بررسی تحلیل انتقادی بپردازند، اما آن‌ها نیز نه تنها به تشریح کامل موضوع نپرداخته‌اند، بلکه خود نیز منابع مورد بررسی را با رویکردی انتقادی مورد تحلیل قرار نداده‌اند. نتایج نشان می‌دهد، پژوهش‌ها توجه به بحث تحلیل انتقادی در پیشینه‌های پژوهش را مورد کم توجهی قرار داده‌اند و این مسئله نشان‌دهنده‌ی آن است که پژوهشگران با دیدگاهی سطحی به این مسئله پرداخته‌اند و به عمق منابع و متون پیشینه‌های پژوهش نفوذ نکرده‌اند.

کلیدواژه‌ها: پیشینه پژوهش، مرور انتقادی، معیارهای ارزیابی، مطالعات و پژوهش‌ها

مقدمه

پژوهش از فرآیندهای مهم در جوامع علمی است و یکی از مراحل اصلی و پایه هر پژوهش، بررسی پیشینه‌های پژوهش است. «پیشینه پژوهش شجره‌نامه هر موضوع پژوهشی است و شامل کلیه منابعی است که با پژوهش در دست انجام ارتباط دارد و اطلاع آگاهی از آن برای پژوهشگر ضروری است» (قاسمی، ۱۳۹۶: ۱۴). پیشینه‌های پژوهش ارزش و جایگاهی خاصی در پژوهش‌ها دارند و زمانی ارزش پیشینه‌های پژوهش بیشتر می‌شود که پژوهشگر آن‌ها را به صورت انتقادی مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد، چراکه بیان نقایص و محاسن پژوهش‌های گذشته، پژوهشگران را آگاه می‌سازد که در چه حوزه‌ای نیاز به پژوهش بیشتر است و چه کمبودهایی در پژوهش‌ها وجود دارد؛ این کار مهارت پژوهشگر و تسلط او را بر پژوهش‌های مورد بررسی نشان می‌دهد. همان‌طور که ریهورن^۱ (۲۰۱۷) معتقد است، استدلال پیشینه‌های پژوهش به صورت انتقادی، مهارت و تبحر پژوهشگر را نشان می‌دهد و پیشینه‌های پژوهش به پژوهشگر کمک می‌کند تا عمیق‌تر و جامع‌تر بیندیشد.

پیشینه‌های پژوهش فقط خلاصه‌ای از پژوهش‌های پیشین نیست، بلکه بررسی منابع مستلزم تحلیلی کامل و منظم از نقاط قوت، نواقص و عدم دقت پژوهش‌های گذشته است که بررسی دقیق منابع می‌تواند پژوهشگر را در زمینه پژوهش مورد نظر راهنمایی کند (Faryadi, 2018; Torraco, 2016).

بررسی صورت گرفته از متون توسط نگارندگان این مطالعه، نشان می‌دهد که بیشتر پیشینه‌های پژوهشی به صورت انتقادی نوشته نمی‌شوند و فقط خلاصه‌ای از متون گذشته را گردآوری می‌کنند که این مسئله موجب خواهد شد، موضوع و هدف اصلی پیشینه‌های پژوهش که تجزیه و تحلیل انتقادی منابع، یافته‌ها، نظریه‌ها و روش‌های به کار رفته در پژوهش‌ها است (Efron & Ravid, 2019)، نادیده گرفته شود که نه تنها خلاصه مطالب دیگران مشکلی را از جامعه علمی حل نمی‌کند، بلکه باعث اتلاف وقت خواننده نیز می‌-

۱. Rewhorn, S.

شود.

مشکل اصلی بسیاری از پژوهشگران و دانشجویان آن است که با پیشینه‌های پژوهش آشنایی کافی ندارند و آموزش‌های لازم در این زمینه به آن‌ها داده نمی‌شود. سیسکو^۱ (۲۰۱۴) معتقد است، آموزش‌هایی که به دانشجویان در زمینه پیشینه‌های پژوهش داده می‌شود، آگاهی‌های آن‌ها را افزایش نمی‌دهد و استادان راهنما نیز به این موضوع توجهی نشان نمی‌دهند. گرین و بور^۲ (۲۰۰۳) نیز معتقدند، اگر دانشجویان از آموزش لازم در زمینه تدوین پیشینه‌نویسی برخوردار باشند می‌توانند پیشینه‌های باکیفیتی را تدوین کنند. همچنین پیشینه‌های پژوهش تنها برای پر کردن بخش پیشینه‌ی پژوهش مقالات و پایان‌نامه‌ها استفاده می‌شوند. پارسائیان (۱۳۸۷) نیز در این زمینه معتقد است، بخش پیشینه‌های پژوهش تنها به خاطر حفظ جنبه‌ی صوری کار آورده می‌شوند، در صورتی که اگر بررسی دقیق پیشینه‌های پژوهش به صورت انتقادی سرلوحه‌ی کار پژوهشگران قرار گیرد، نه تنها در موضوع مورد مطالعه خود دچار خطا و لغزش نمی‌شوند، بلکه راه را برای پژوهش‌های آینده هموار می‌کنند. علاوه بر بحث آموزش دانشجویان، در برخی اوقات پژوهشگران معیار مناسبی در جهت ارزیابی و تحلیل پیشینه‌های پژوهش در اختیار ندارند، این امر موجب سردرگمی پژوهشگران می‌شود و آن‌ها نمی‌توانند پیشینه باکیفیت را از پیشینه نامناسب تشخیص دهند. فقدان توجه به مسئله پیشینه پژوهش و ناآشنایی برخی پژوهشگران با بحث تحلیل انتقادی و کم‌توجهی به قابلیت‌های تحلیل انتقادی در جهت نمایان کردن معایب و محاسن منابع و جلوگیری از دوباره کاری و ارائه راهکارهای مفید به پژوهشگران و همچنین ارائه معیارهای ارزیابی پیشینه پژوهش در جهت کمک به تحلیل انتقادی بهتر پژوهشگران در پژوهش‌ها موجب گردیده تا نگاه جامع‌تری به این موضوع ضروری باشد؛ در واقع هدف اصلی پژوهش حاضر تحلیل انتقادی مطالعات و شناسایی مهم‌ترین معیارهای ارزیابی در پژوهش‌ها است. این مطالعه درصدد است که با شناسایی و نمایان کردن محاسن و معایب

---

۱. Cisco, J.

۲. Green & Bower

پژوهش‌ها به پژوهشگران و همچنین شناسایی معیارهای ارزیابی پیشینه‌های پژوهش، پژوهشگران را در جهت انتخاب موضوع مناسب و کاستی‌هایی که در مطالعات وجود دارد و دیگر پژوهشگران به آن پرداخته‌اند و همچنین معیارهای مناسب جهت ارزیابی بخش پیشینه پژوهش‌ها، راهنمایی کند؛ بنابراین، این پژوهش درصدد پرداختن به سؤالات زیر است:

۱- نقاط ضعف و قوت منابع گردآوری شده کدام است؟

۲- مهم‌ترین معیارهای ارزیابی پیشینه پژوهش در مطالعات و پژوهش‌ها کدامند؟

پیشینه پژوهش

نتایج بررسی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد، تاکنون در داخل و خارج کشور، پژوهشی با روش مرور نظام‌مند با رویکرد تحلیل انتقادی به گردآوری منابع در مورد موضوع پیشینه‌های پژوهش پرداخته نشده است؛ هرچند کوره‌پز (۱۳۹۴) پیشینه‌های پژوهش دو رشته را باهم مقایسه کرده است، اما پژوهشی به صورت مجزا، تمام منابعی که به موضوع پیشینه‌ی پژوهش در تمام رشته‌ها پرداخته باشد، مورد بررسی قرار نگرفته است. فتاحی و پریخ (۱۳۷۷)، کریمی (۱۳۹۵)، یحیوی (۱۳۹۵)، فیت^۱ (۲۰۱۱)، نوپف^۲ (۲۰۰۶)، وینچستر و سلجی^۳ (۲۰۱۶) در جهت راهنمای پژوهشگران در زمینه پیشینه پژوهش قدم برداشته‌اند و در منابع پژوهشی هم مانند حری (۱۳۷۵)، ناریزا و سلام^۴ (۲۰۱۴) سال، ربط موضوعی، اشتراک‌گذاری و کیفیت پیشینه‌های پژوهش را مورد بررسی قرار داده‌اند.

روش پژوهش

این پژوهش با استفاده از مرور نظام‌مند و با رویکرد تحلیل انتقادی و همچنین با روش کیفی از نوع کتابخانه‌ای- اسنادی به جمع‌آوری مطالعات و پژوهش‌های صورت گرفته

1. Fitt, H. R. M.

2. Knopf, J. W.

3. Winchester & Salji

4. Nariza & Salam

در زمینه‌ی پیشینه‌های پژوهش پرداخته است. «مرور نظام‌مند بر اساس یک ساختار کلی، شامل تعیین سؤال پژوهشی، تهیه پروتکل پژوهش، جستجوی جامع پایگاه‌های داده با یک استراتژی جستجوی شفاف، یافتن منابع مرتبط و انتخاب آن‌ها با معیارهای ورود و خروج مشخص، استخراج داده‌ها از منابع، ارزیابی کیفیت منابع مرتبط ترکیب و ارائه نتایج به‌طور خلاصه و شفاف و نتیجه‌گیری بر اساس شواهد است» (عبدخدایی و طیوری، ۱۳۹۸: ۱۶۷). برای گردآوری منابع و گزینش منبع مناسب مراحل زیر انجام گرفت که این مراحل به شرح زیر است:

۱- مشخص کردن هدف پژوهش: با توجه به موضوع مورد پژوهش یعنی پیشینه پژوهش و تحلیل انتقادی منابع، کلیه پژوهش‌ها و مطالعاتی که با موضوع پیشینه پژوهش مرتبط بود، مورد بررسی قرار گرفتند.

۲- جستجوی منابع: در جهت جستجوی منابع دقیق با موضوع مورد پژوهش، با توجه به این که پیشینه پژوهش در رشته‌ها و حوزه‌های مختلف با عناوین مختلفی به کار می‌رود، ابتدا با بررسی در متون و کتاب‌های رشته‌های مختلف، کلیدواژه‌های معادل پیشینه پژوهش استخراج گردید و مورد جستجو قرار گرفتند، این کلیدواژه‌ها در متون مختلف عبارت‌اند از: «پیشینه پژوهش»، «بررسی ادبیات»، «مرور ادبیات»، «ادبیات تحقیق» «سابقه پژوهش» در منابع فارسی و در منابع غیرفارسی *research and review of literature*، *literature review*، *background*. پس از استخراج کلیدواژه‌ها در پایگاه‌های فارسی ایرانداک، سیویلیکا، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (sid)، نورمگز، پرتال علوم انسانی، مگیران در سال‌های ۱۳۷۵-۱۴۰۰ و در پایگاه‌های غیرفارسی در پایگاه‌های ساینس دایرکت^۱، اریک^۲، امرالد^۳ در سال‌های ۱۹۹۷ تا اوایل ۲۰۲۲ مورد جستجو قرار گرفتند. با توجه به این که در پایگاه‌های غیرفارسی دیگر مانند پروکوئست^۴، اسکوپوس^۵، پایگاه‌های

1. ScienceDirect

2. Erik

3. Emerald

4. ProQuest

5. Scopus

کتابخانه‌های دانشگاه‌های معتبر دنیا مانند فهرست کتابخانه دانشگاه تورنتو، کتابخانه ملی آمریکا جستجو انجام شد، اما منابع بازیابی شده فاقد عدم ربط موضوعی بودند، به این دلیل پایگاه‌های اریک، ساینس دایرکت و امرالد که منابع مرتبط را بازیابی کردند، به‌عنوان پایگاه موردنظر در این بخش به آن‌ها اشاره شد. دلیل انتخاب این سال‌ها برای بررسی پیشینه‌های پژوهش آن است که با توجه به جستجویی که انجام شد، قدیمی‌ترین پژوهش فارسی که درباره پیشینه پژوهش به پژوهش پرداخته بود، مربوط به سال ۱۳۷۵ بود و براساس همین سال، منابع خارجی هم از سال ۱۹۹۷ تا اوایل سال ۲۰۲۲ مورد بررسی قرار گرفتند. به‌منظور جستجو منابع ابتدا به پایگاه موردنظر مراجعه و سپس با استفاده از فیلد موضوع و عنوان به جستجو منابع پرداخته شد. به‌منظور بازیابی کامل منابع از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ به بررسی و جستجو منابع پرداخته شد و آخرین جستجو مربوط به اواخر سال ۱۴۰۰ است.

تجزیه و تحلیل منابع: بعد از جستجو در پایگاه‌ها، در مجموع ۶۴ منبع در پایگاه‌های فارسی و غیرفارسی بازیابی شد. با بررسی منابع، تعداد ۱۳ منبع، عنوان تکراری داشتند که از مجموعه بررسی‌ها حذف گردید و در ادامه با بررسی متن کامل منابع باقی‌مانده، تعداد ۲۰ مقاله، نامرتبط به موضوع پژوهش شناسایی شد، گرچه عنوان منابع ارتباط موضوعی را نشان می‌داد، اما در بررسی که از متن صورت گرفت، نامرتبط بودن آن‌ها مشخص گردید، چراکه برخی منابع در عنوان لفظ بررسی پیشینه پژوهش را برای خود برگزیده بودند، اما در داخل متن به‌خصوص در منابع غیرفارسی به مسئله پیشینه پژوهش توجهی نکرده بودند. بعد از طی کردن مراحل فوق، در مجموع ۳۱ منبع (مقاله، کتاب و پایان‌نامه) مورد بررسی قرار گرفته شد.

استخراج دسته‌های موضوعی: پس از بررسی متن کامل منابع برگزیده‌شده، برای دسته‌بندی موضوعی آن، مهم‌ترین موضوعی که منبع، پیشینه پژوهش را از زاویه خود بررسی کرده بود، به‌عنوان دسته قرار گرفته شد، بدین معنا که دسته‌های انتخاب‌شده از درون متون استخراج و براساس فهم و استنباطی که از منابع به‌دست آمده، برای این پژوهش

در نظر گرفته شد، سپس با توجه به تعداد زیاد دسته‌های استخراج شده از متون، دسته‌هایی انتخاب گردید که بیشترین فراوانی را داشتند؛ بدین ترتیب منابع در سه دسته قرار گرفتند که عبارت‌اند از: ۱- مطالعات نظری و راهنماهای (تعریف، اهمیت، هدف و کارکرد) پیشینه‌های پژوهش ۲- معیارهای ارزیابی پیشینه‌های پژوهش ۳- انتقادی بودن پیشینه‌های پژوهش.

یافته‌ها

به‌منظور پاسخ به سؤالات ارائه شده در متن و نقد منابع به بررسی دسته‌های پرداخته شده است.

سؤال اول: نقاط ضعف و قوت منابع گردآوری شده کدام است؟

۱- مبانی نظری و راهنماها (تعریف، اهمیت، هدف و کارکرد) پیشینه‌های

پژوهش

جدول ۱ نشان می‌دهد، بیشترین مطالعات و پژوهش‌هایی که در رابطه با مبانی نظری پیشینه پژوهش صورت گرفته، مربوط به مقاله‌ها است. یافته‌ها بیانگر آن است که اکثر مطالعات قصد داشته‌اند که در کنار اهمیت و فوایدی که بررسی پیشینه پژوهش برای پژوهشگران دارد، به ارائه رهنمودهایی در جهت تدوین پیشینه‌های پژوهش بپردازند، اما همان‌طور که جدول ۱ مشاهده می‌شود در کنار محاسنی که این مطالعات داشته‌اند، گاه به دلیل قابل فهم نبودن راهنماها، عدم تشریح مسئله پژوهش، کپی برداری از مطالب دیگران و گنجاندن آن در مطالعه خود، ارائه مطالب نامرتبط و عدم پرداختن کامل به بررسی انواع پیشینه‌های پژوهش تا حدودی با لغزش و خطا مواجه بوده‌اند.

جدول ۱. مبانی نظری و راهنماها (تعریف، اهمیت، هدف و کارکرد) پیشینه‌های پژوهش

پژوهشگران	سال	نوع مدرک	نتایج	معایب	محاسن
باومرست و لاری ^۱	۱۹۹۷	مقاله	کمبود منابع در جهت راهنمایی پژوهشگران برای تدوین پیشینه پژوهش از نوع روایی	عدم توجه به تعریف گویا از بررسی روایی	تشریح مشکلات و مزایای بررسی روایی
رولی و اسلاک ^۲	۲۰۰۶	مقاله	بررسی پیشینه‌های پژوهش، نیازمند بررسی طیف وسیعی از آثار و منابع است	تأکید بیش از حد به مبانی نظری (تعریف، اهمیت و کارکرد پیشینه پژوهش) و عدم تأکید بر چگونگی جنبه عملیاتی تدوین پیشینه پژوهش	گویا و قابل فهم بودن مباحث مربوط به تشریح مبانی نظری پیشینه پژوهش
نوپف ^۳	۲۰۰۶	مقاله	برجسته کردن نقایص پژوهش‌های قبلی از طریق پیشینه پژوهش	عدم وضوح و قابل فهم نبودن مطالب ارائه شده	شرح اهمیت و کارکردهای پیشینه‌ها
بوئل و ککمانوویس ^۴	۲۰۱۰	مقاله	بررسی پیشینه پژوهش از دیدگاه هرمنوتیک برابر با افزایش ارتقای دانش پژوهشگر	عدم توجه به چگونگی ورود علم هرمنوتیک به بحث پیشینه پژوهش و توجه صرف به بررسی پیشینه‌ها با دیدگاه هرمنوتیک	تشریح نظری پیشینه پژوهش با دیدگاه هرمنوتیک
دنی و توکسبوری ^۵	۲۰۱۳	مقاله	کندوکاو در پژوهش‌های گذشته برابر با موفقیت در	عدم توجه به ارائه راهنمایی کامل در جهت تدوین پیشینه	ارائه کامل فواید پیشینه‌ها - های پژوهش

۱. Baumeister & Leary

۲. Rowley & Slack

۳. Knopf, J. W.

۴. Boell & Kecmanovic

۵. Denney & Tewksbury

پژوهشگران	سال	نوع مدرک	نتایج	معایب	محاسن
			حرفه‌ها	پژوهش	
کالاها ^۱	۲۰۱۴	مقاله	توجه به پیشینه‌های پژوهش از قرن ۲۰	عدم ادعای منطقی-مبنی بر پیدایش پیشینه-های پژوهش از قرن ۲۰	توجه به مبانی نظری پیشینه‌های پژوهش
چن ^۲	۲۰۱۴	مقاله	عدم استنتاج قوی دانشجویان از منابع گردآوری	عدم تشریح مناسب مسئله پژوهش	ارائه رهنمودهای مفید برای دانشجویان در جهت تدوین پیشینه پژوهش
دیهورن	۲۰۱۷	مقاله	نمایان شدن مهارت و تبحر پژوهشگر در هنگام تحلیل انتقادی پیشینه پژوهش	عدم تدوین یک راهنمای مناسب در جهت جستجو و نوشتن پیشینه پژوهش	تصویر روشنی از اهمیت و نحوه جستجو و سازمان‌دهی پیشینه‌ها
فاریادی	۲۰۱۸	مقاله	گردآوری منابع مرتبط و استدلال منطقی از منابع گذشته	عدم توجه به چگونگی نوشتن پیشینه پژوهش با استفاده از بررسی‌های (نظام‌مند، انتقادی و ...)	تدوین راهنمایی برای دانشجویان دکترا در جهت نوشتن روش‌شناسی، یافته‌ها و نتیجه‌گیری منظم و معنادار
اسنایدر ^۳	۲۰۱۹	مقاله	پاسخگویی به سؤالات پژوهش با بررسی یافته‌ها، متغیرها و فرضیه‌های سایر پژوهش‌ها و ادغام آن‌ها در هم	عدم پرداختن کامل به انواع بررسی‌های مختلف (نظام‌مند، نیمه نظام‌مند، یکپارچه و ...)	بررسی دقیق پیشینه‌های پژوهش و ارائه تحلیل-های مناسب جهت پاسخ پیشینه‌های پژوهش به سؤالات پژوهش

۱. Callahan, J. L.

۲. Chen, H. T.

۳. Snyder, H.

پژوهشگران	سال	نوع مدرک	نتایج	معایب	محاسن
فتاحی و پروخ	۱۳۷۷	مقاله	انسجام و مفید بودن مطالب پیشینه پژوهش با رویکرد انتقادی و تحلیلی	عدم پرداختن کامل به انواع بررسی‌های پیشینه پژوهش	ارائه تمام مطالب مربوط به پیشینه‌های پژوهش اعم از فواید، اهمیت و کارکرد
اشتریان و امامی مبینی	۱۳۹۱ و ۱۳۹۲	مقاله	خلاصه نبودن پیشینه پژوهش از آثار گذشتگان بلکه نوآورانه بودن کار بررسی پیشینه پژوهش و توانایی پژوهشگر جهت بررسی منابع	تأکید لفظ راهنما در متن و عدم توجه به راهنمایی پژوهشگران	تشریح کامل مبانی نظری، تعاریف، اهمیت، کارکردهای پیشینه‌های پژوهش
کریمی	۱۳۹۵	مقاله	بررسی پیشینه پژوهش برابر با جلوگیری از پژوهش‌های تکراری و آشنایی پژوهشگران با سایر مطالعات	نقل مطالب دیگران و عدم نوآوری در مطالعه	تشریح اهمیت و ضرورت بررسی پیشینه پژوهش و تنظیم گزارش پیشینه پژوهش
یحوی	۱۳۹۵	مقاله	شناسایی منابع اعم از دست‌اول و دست‌دوم و جلوگیری از پژوهش‌های تکراری با بررسی پیشینه پژوهش	عدم بررسی عمیق مسائل مربوط به پیشینه‌های پژوهش	شرح پیشینه پژوهش (اهداف، کارکرد و اهمیت) جهت یاری‌رساندن به پژوهشگران
قاسمی	۱۳۹۶	مقاله	پیشینه‌یابی پژوهش نشان‌دهنده تسلط پژوهشگر بر موضوع پژوهش	عدم توجه به نحوه تنظیم و نوشتن پیشینه‌های پژوهش	بررسی مؤلفه‌هایی از جمله اهداف و فواید اطلاع از پیشینه پژوهش
فتاحی و پروخ	۱۳۹۰	کتاب	تسلط بر مباحث پیشینه پژوهش برابر با جلوگیری از خطا و اشتباه‌های تکراری در هنگام تدوین پیشینه	عدم توجه کامل به سؤالات مربوط به پیشینه پژوهش در سیاهه واری و ناقص بودن فهرست منابع	مطالب بسیار ساده و قابل فهم

پژوهشگران	سال	نوع مدرک	نتایج	معایب	محاسن
			پژوهش		
الیور ^۱	۲۰۱۲	کتاب	تدوین پیشینه پژوهش با کیفیت برابر با تسلط پژوهشگر بر منابع گذشته	عدم توجه به جنبه عملیاتی پیشینه پژوهش	ارائه راهنمایی کلی در جهت تدوین پیشینه پژوهش
افرون و راوید ^۲	۲۰۱۹	کتاب	جلوگیری از پژوهش‌های تکراری با بررسی پیشینه پژوهش	عدم وضوح و شفافیت مطالب و ارائه مطالب و تیرهای نامرتبط به موضوع اصلی	شرح مبانی نظری پیشینه پژوهش و توجه به سه نوع بررسی پیشینه پژوهش (نظام‌مند، پدیدارشناسی و هرمنوتیک)
گاردارد ^۳	۲۰۱۱	کتاب	منابع اطلاعاتی مرتبط نتیجه جستجوی دقیق	توجه به جستجوی منابع با شیوه‌های قدیمی مثل مراجعه به فهرست و برگه‌دان کتابخانه‌ها و ارائه مطالب نامرتبط با موضوع	تعریفی جامعی از پیشینه‌های پژوهش، چگونگی جستجوی منابع، سازمان‌دهی منابع اطلاعاتی و انواع بررسی‌ها (نظام‌مند، بررسی اجمالی، فراتحلیل)

۲- بررسی انتقادی بودن پیشینه‌های پژوهش

جدول ۲ بیانگر آن است که در دو پژوهشی که در رابطه با تحلیل انتقادی صورت گرفته، با این که اساس کار پژوهش، تحلیل انتقادی پیشینه‌ها بوده است، اما آن‌طور که می‌بایست به نقد منابع نپرداخته‌اند، در پایان‌نامه کوره‌پز توجهی به تحلیل انتقادی پیشینه‌های پژوهش

۱. Oliver, P.

۲. Efron & Ravid

۳. Garrard, J.

نشده است و در متن پیشینه‌های را با رویکرد انتقادی مورد بررسی قرار نداده است، اما در کنار این، پژوهش آکیندله^۱ پژوهش‌ها را با تحلیل انتقادی مورد بررسی قرار داده است که می‌توان از محاسن آن به شمار آورد.

جدول ۲. بررسی انتقادی بودن پیشینه‌های پژوهش

پژوهشگران	سال	نوع مدرک	نتایج	معايب	محاسن
آکیندله	۲۰۰۸	مقاله	قادر نبودن دانشجویان در جهت تحلیل انتقادی پیشینه‌های پژوهش	توجه به نقاط ضعف و عدم توجه به محاسن پژوهش‌ها	تحلیل انتقادی از پیشینه‌های پژوهش
کوره‌پز	۱۳۹۴	پایان‌نامه	عدم تفاوت بین دو گروه مترجمی زبان انگلیسی و ادبیات انگلیسی	عدم گردآوری کامل منابع مرتبط و استفاده از ابزار نامناسب برای پژوهش و عدم تدوین پیشینه‌ها با رویکرد انتقادی	توجه به بحث تحلیل انتقادی

سؤال دوم: مهم‌ترین معیارهای ارزیابی پیشینه پژوهش در مطالعات و پژوهش‌ها کدام‌اند؟

۳- معیارهای ارزیابی پیشینه‌های پژوهش

جدول ۳ نشان می‌دهد اکثر پژوهش‌های انجام‌شده، به بررسی کیفیت پیشینه پژوهش پرداخته‌اند، این پژوهش‌ها معیارهای سال، ساختار پیشینه پژوهش، ربط موضوعی، بی-طرفانه بودن پژوهشگر در کار پژوهشی و آموزش سواد اطلاعاتی را مورد توجه قرار داده‌اند. نتایج مطالعات بیانگر آن است که پیشینه‌های پژوهش از کیفیت پایینی برخوردارند و علت این کیفیت پایین را، عدم آموزش دانشجویان توسط استادان بیان کرده‌اند. این

۱. Akindele, O.

پژوهش‌ها در کنار محاسنی مانند ارائه دستورالعمل‌ها، ارائه رهنمودها و در نظر گرفتن معیارهایی برای ارزیابی کیفیت پیشینه‌های پژوهش، معایبی نیز داشته‌اند که از جمله می‌توان به گویا و قابل فهم نبودن معیارهای در نظر گرفته شده، مشخص نبودن ابزار و روش پژوهش، عدم تشخیص دقیق نتیجه‌گیری پژوهش و گاه عنوان مبهم و سردرگم کننده اشاره کرد.

جدول ۳. معیارهای ارزیابی پیشینه‌های پژوهش

پژوهشگران	سال	نوع مدرک	نتایج	معایب	محاسن
کریشنان و کتپالیا	۲۰۰۲	مقاله	عدم افزایش کیفیت پیشینه‌های پژوهش در سال‌های (۱۹۹۵-۱۹۹۷) و ضعیف بودن دانشجویان در تدوین پیشینه‌های با کیفیت	ارائه دستورالعمل‌های مبهم و توجه بیشتر به ساختار پیشینه‌های پژوهش	ارائه دستورالعمل‌هایی برای کمک به نوشتن نحوه پیشینه پژوهش
گرین و بور	۲۰۰۳	مقاله	آموزش دانشجویان برابر با تدوین پیشینه‌های با کیفیت	گویا و قابل فهم نبودن معیارهای مورد نظر جهت بررسی پیشینه‌های پژوهش	در نظر گرفتن معیارهای محتوایی جهت بررسی پیشینه‌های پژوهش
فیت	۲۰۱۱	مقاله	کیفیت پایین پیشینه‌های پژوهش	مشخص نبودن روش و ابزار پژوهش و عدم تمرکز بر روی یک بخش	تشریح هم‌زمان روش‌شناسی و پیشینه پژوهش در رساله دکترا
سیسکو	۲۰۱۴	مقاله	سواد اطلاعاتی اندک دانشجویان و عدم تشخیص منابع مرتبط از نامرتب	مشخص نبودن سؤالات سیاهه واری و جامعه آماری اندک	-
وینچستر و سلجی	۲۰۱۶	مقاله	بی‌طرفانه بودن و عدم قضاوت پژوهشگر در	تمرکز صرف بر روی اهداف و عدم ارائه	تشریح هدف‌ها و مزایای پیشینه

پژوهشگران	سال	نوع مدرک	نتایج	مغایب	محاسن
			کار پژوهشی	یک راهنمای دقیق برای پژوهشگران	پژوهش
کامیشتین ^۱	۲۰۱۷	مقاله	اهمیت ساختار و نحوه چیدمان کلمات در متن پیشینه‌های پژوهش	عدم تمرکز بر روی یک بخش	ارائه راهنمایی مناسب در جهت تدوین پیشینه پژوهش
افشار	۱۳۸۳	مقاله	کشف موضوعات جدید با بررسی پیشینه پژوهش	عنوان مبهم و سردرگم کننده	توجه به مؤلفه‌هایی جهت بررسی پیشینه پژوهش
حری	۱۳۷۵	مقاله	توجه بیشتر به پیشینه‌های انگلیسی	عدم ربط پیشنهادهاى ارائه شده به موضوع و عدم بیان یافته‌ها و نتایج در چکیده	کلمات و عبارات به صورت ساده و شفاف
ناریزا و سلام	۲۰۱۴	مقاله	توانایی دانشجویان در جهت تحلیل انتقادی و عدم بیان آن در قالب جملات و کلمات	عدم نتیجه گیری قابل فهم	در نظر گرفتن معیارهای ادعا، دلیل، شواهد و نتیجه گیری در بررسی پیشینه‌های پژوهش
پارسائیان	۱۳۸۷	مقاله	عدم توجه پژوهشگران به ربط موضوعی و توجه به جنبه صوری پیشینه پژوهش	-	توجه به معیار ربط موضوعی در پیشینه‌های پژوهش

۱. Kaminstein, D.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش یکی از عوامل مهم رشد و موفقیت جوامع است و زمانی پژوهشگران می‌توانند در انجام پژوهش‌های خود، موفق عمل کنند که آثار و منابع گذشتگان را سرلوحه کار خود قرار دهند. بررسی پژوهش‌ها و مطالعات صورت گرفته نشان می‌دهد، بیشتر منابعی که در مورد پیشینه‌های پژوهش نوشته شده‌اند، به مبانی نظری پیشینه‌های پژوهش توجه کرده‌اند و می‌توان بیان کرد، اکثر پژوهش‌ها به دنبال آن بوده‌اند تا بتوانند راهنمایی تدوین کنند و مشکلاتی که پژوهشگران در رابطه با نوشتن پیشینه پژوهش دارند، برطرف کنند. یکی از دلایل عدم تدوین پیشینه‌های پژوهش با رویکرد انتقادی آن است که کسانی که به کار پژوهش می‌پردازند، با تحلیل انتقادی و تدوین پیشینه‌های پژوهش به صورت انتقادی تا حدودی آشنایی کافی ندارند و پژوهش‌های صورت گرفته گواه این مسئله‌اند و این پژوهش‌ها هم قصد داشته‌اند این مسئله را حل کنند، ولیکن این طور استنباط می‌شود که در این زمینه موفق عمل نکرده‌اند.

نتایج یافته‌ها حاکی از آن است که در دسته مبانی نظری، یکی از نقاط قوت پژوهش‌ها آن است که اهمیت، مزایا و کارکردهای پیشینه پژوهش را به صورت قابل فهم و گویا تشریح کرده‌اند. همچنین از نقاط ضعف این مطالعات آن است که دقیقاً این مسئله را مورد تشریح قرار نداده‌اند که چگونه پژوهشگر می‌تواند یک پیشینه پژوهش تدوین کند و رهنمودهای این مطالعات بیشتر جنبه نظری دارد و بحث تدوین عملی پیشینه پژوهش را عملاً در نظر نگرفته‌اند. در دسته بررسی انتقادی پیشینه‌ها، از مزیت پژوهش‌ها صورت گرفته می‌توان توجه به بررسی پژوهش‌ها با رویکردی انتقادی است، ولیکن این پژوهش‌ها در بررسی منابع تنها به نقاط ضعف پژوهش‌ها پرداخته‌اند و خود پژوهش نیز، منابعی را که مورد استفاده قرار داده، به صورت انتقادی آن‌ها را تحلیل نکرده است. در دسته معیارهای ارزیابی پیشینه پژوهش، مهم‌ترین معیارهای مطرح شده در پژوهش‌ها جهت بررسی پیشینه پژوهش، عبارت‌اند از: سال، ساختار پیشینه پژوهش، ربط موضوعی، بی‌طرفانه بودن پژوهشگر در کار پژوهشی و آموزش سواد اطلاعاتی. همچنین از نقاط قوت پژوهش‌ها در

این دسته می‌توان به ارائه دستورالعمل‌ها، ارائه رهنمودها و در نظر گرفتن معیارهایی برای ارزیابی کیفیت پیشنهادها، پژوهش و از نقاط ضعف می‌توان به گویا و قابل فهم نبودن معیارهای در نظر گرفته شده، مشخص نبودن ابزار و روش پژوهش، عدم تشخیص دقیق نتیجه‌گیری پژوهش و گاه عنوان مبهم و سردرگم کننده اشاره کرد.

یافته‌ها بیانگر است که یکی از دلایل فقدان تدوین پیشنهادها بی کیفیت نداشتن سواد اطلاعاتی و عدم دستیابی به معیار مناسب در جهت ارزیابی پژوهش‌های گذشته است، چراکه تحلیل انتقادی از منابع نیازمند دانش کافی پژوهشگر در موضوع مورد مطالعه است، این امر زمانی نتیجه‌بخش خواهد بود که پژوهشگر علاوه بر دانش، معیار مناسب نیز در اختیار داشته باشد. نتایج این بخش از پژوهش با پژوهش سیسکو (۲۰۱۴) که معتقد است دانشجویان سواد اطلاعاتی اندکی دارند و نمی‌توانند منابع مرتبط را از نامرتب تشخیص دهند، هم‌راستا است.

مقایسه بررسی‌ها نشان می‌دهد، کتاب‌های زیادی در خارج از ایران در مورد پیشنهادها، پژوهش نوشته شده است، اما در داخل کشور فقط یک کتاب وجود دارد. این امر نشان‌دهنده آن است که در خارج کشور به موضوع پیشنهادها، پژوهش بیشتر توجه شده است. نتایج نشان می‌دهد، هر کدام از کتاب‌های خارجی قصد داشته‌اند از پایه مطالب را توضیح دهند و تلاشی که برای این کار انجام داده‌اند، بسیار ارزشمند است، اما آن‌طور که قصد بررسی و بیان مطالب را داشته‌اند، آن را ارائه نکرده‌اند و گاهی از زاویه دیگری به بحث پیشنهادها پرداخته‌اند و تنها حجم کتابی که تدوین کرده‌اند، افزایش پیدا کرده، بدون آن که به صورت دقیق بحث تحلیل انتقادی را تشریح کنند.

سیر مطالعات نشان می‌دهد که در داخل و خارج کشور، در ابتدا به اهمیت و تعاریف پیشنهادها، پژوهش پرداخته شده، ولیکن هر اندازه مطالعات و پژوهش‌ها به زمان حال نزدیک‌تر شده‌اند، به صورت عملی در قالب پایان‌نامه و مقالات پژوهشی به این مبحث پرداخته شده است.

همچنین بررسی طرح‌های پژوهشی پایان‌نامه‌ها نیز حاکی از آن است که توجه

چندانی به بحث پیشینه پژوهش برای پژوهش نشده است، در صورتی که این موضوع یک مسئله اساسی و یک بخش مجزای مهم در پایان‌نامه‌های دانشگاهی است، اگر پیشینه‌های پژوهش مورد توجه قرار گیرد، می‌توان شاهد آن بود که پژوهشگران در این زمینه کمتر دچار مشکل می‌شوند و پیشینه پژوهش کم‌نقص‌تری تدوین خواهند کرد.

یکی از مواردی که می‌تواند مانع از ترویج و انتشار پیشینه‌های پژوهش بی‌کیفیت شود، ارائه راهنماهای مناسب است. برای این کار جهت تدوین پیشینه پژوهش مناسب، بعد از آن که منابع گردآوری شد، اولین قدم برای ارزیابی ساختار یک منبع مانند مقاله آن است که پژوهشگر به نحوه جمله‌بندی کلمات، علائم نگارشی، نحوه استناددهی متنی، پانویس‌ها، تنظیم فهرست منابع و غیره توجه کند. برای ارزیابی محتوای یک منبع، پژوهشگر برای آن که بتواند تحلیل انتقادی مناسبی از منابع داشته باشد، بایستی از سواد اطلاعاتی مناسبی برخوردار باشد، مثلاً اگر یک پژوهش با روش کمی انجام شده است، پژوهشگر منتقد با روش‌های رایج کمی و ابزارهای مختلف پژوهش کمی آشنا باشند تا بتواند تشخیص دهد که روش و ابزار کار مناسب است. در جهت بررسی بخش پیشینه‌های پژوهش منبع، پژوهشگر باید به بررسی عنوان پژوهش و تطبیق آن با هدف پژوهش و همچنین به بررسی روش‌ها، یافته‌ها و نتایج نیز بپردازد. همچنین در بیان مسئله به بررسی مسئله‌ای که پژوهش به دنبال آن بوده است و این که مسئله مطرح شده، گویا و به‌درستی تدوین شده است، بپردازد. در نتیجه‌گیری نیز پژوهشگر باید به دنبال آن باشد که پژوهش انجام شده در یافته‌های خود به چه نتایجی رسیده است و با سایر پژوهش‌ها نتایج کار خود را مقایسه کرده است و در انتها راهکارهایی را برای رفع مسئله ارائه کرده است.

بدون تردید پژوهشگران و کسانی که علاقه‌مند به پژوهش هستند، می‌بایست در جهت پژوهش بیشتر در زمینه تحلیل انتقادی پیشینه‌های پژوهش تلاش کنند، چرا که بحث تحلیل انتقادی و کنکاش دقیق منابع، در واقع تبحر و اشراف پژوهشگر بر آثار قبلی را نشان می‌دهد و هراندازه این تحلیل قوی باشد، می‌تواند خود موجب دانش و خرد جدیدی شود. در ادامه با توجه به نتایج پژوهش پیشنهادهایی ارائه شده است.

پیشنهادها

۱- با توجه به بحث تحلیل انتقادی این پژوهش، پیشنهاد می‌شود در یک طرح پژوهشی به بررسی و تحلیل انتقادی بخش پیشینه‌های پژوهش پایان‌نامه‌ها در رشته‌های مختلف پرداخته شود.

۲- با توجه به این که بحث پیشینه‌ها بسیار ارزشمند است، اما در ایران تنها یک کتاب به صورت مستقل در این زمینه نوشته شده، هرچند در کتاب‌های روش‌شناسی در فصل مجزایی به بحث پیشینه‌های پژوهش پرداخته شده است، اما کافی نیست. پیشنهاد می‌شود، در کتاب دیگری به صورت جامع‌تر به موضوع پیشینه‌های پژوهش و شیوه‌ها و اصول رویکرد انتقادی برای نوشتن پیشینه‌های پژوهش به صورت انتقادی مورد توجه قرار گیرد.

ORCID

Nahid Shahveisi

Shabnam Shahveisi

<https://orcid.org/0000-0003-1677-410X>

<https://orcid.org/0009-0001-6077-7001>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- افشار، ابراهیم. (۱۳۸۸). نقص غرض در پیشینه‌نویسی. *فصلنامه کتاب ماه*، ۱۳ (۳)، ۲۸-۲۹.
- اشتریان، کیومرث و امامی میبدی، راضیه. (۱۳۹۲). پیشینه پژوهش و مرور سیستمی ادبیات علمی (۲) پیشنهاداتی برای دستور کار دانشکده‌ها، مؤسسات پژوهشی و پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی: راهنمای عملی. *فصلنامه سیاست*، ۴۳ (۲)، ۳-۱۹.
- اشتریان، کیومرث و امامی میبدی، راضیه. (۱۳۹۱). پیشینه پژوهش و مرور سیستمی ادبیات علمی (۱) پیشنهاداتی برای دستور کار دانشکده‌ها، مؤسسات پژوهشی و پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی اصول و مبانی. *فصلنامه سیاست*، ۴۲ (۳)، ۱-۱۵.
- پارسائیان، مریم. (۱۳۸۷). بررسی میزان ارتباط موضوعی پایان‌نامه‌های رشته‌ی کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های دولتی تهران با پیشینه‌های مندرج در آن‌ها (۱۳۸۷-۱۳۸۳). *فصلنامه کتابداری*، ۴۲ (۴۷)، ۱۸۵-۲۰۰.
- حری، عباس. (۱۳۷۵). بررسی وضع پیشینه در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی. *فصلنامه روان‌شناسی و علوم تربیتی*، (۵۶)، ۳۳-۴۸.
- عبدخدایی، زهرا و طیوری، امیر. (۱۳۹۸). تفاوت‌های مرور روایتی و مرور نظام‌مند. *فصلنامه ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۹ (۱۸)، ۱۶۶-۱۶۸.
- فتاحی، رحمت‌الله و پریخ، مه‌ری. (۱۳۹۰). مرور نوشتارها و پیشینه پژوهش: راهنمای نگارش. تهران: نشر کتابدار.
- فتاحی، رحمت‌الله و پریخ، مه‌ری. (۱۳۷۷). رهنمودهایی برای نگارش مرور نوشتارها و پیشینه‌ی پژوهش در حوزه‌های علوم انسانی و اجتماعی. *فصلنامه علوم انسانی دانشگاه الزهراء*، (۲۸)، ۶۲-۸۲.
- قاسمی، محمد. (۱۳۹۶). ضرورت توجه به پیشینه تحقیق در پژوهش‌ها. *فصلنامه آموزش زبان و ادب فارسی*، (۲)، ۱۴-۱۵.
- کریمی، بهناز. (۱۳۹۵). نحوه جمع‌آوری پیشینه تحقیق در پژوهش‌های علوم رفتاری و روان‌شناسی. ششمین کنفرانس ملی مدیریت، اقتصاد و حسابداری، آذربایجان شرقی: دانشگاه فنی و حرفه‌ای، آذربایجان شرقی، ۱-۵.
- کوره‌پز، هانی. (۱۳۹۴). مقایسه تحلیل انتقادی فصل پیشینه‌ی دانشجویان ایرانی تحصیلات تکمیلی

آموزش زبان انگلیسی و مترجمی زبان انگلیسی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت].

یحیوی، فاطمه سادات. (۱۳۹۵). چیستی و چرایی و چگونگی تدوین پیشینه تحقیق. ششمین کنفرانس ملی مدیریت، اقتصاد و حسابداری، آذربایجان شرقی: دانشگاه فنی و حرفه‌ای آذربایجان شرقی، ۸-۱.

References

- Akindele, O. (2008). A critical analysis of the literature review section of graduate dissertations at the University of Botswana. 1- 20.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1997). Writing Narrative Literature Review. *The Educational Publishing Foundation. Review of General Psychology, 1*(30), 311- 320.
- Boell, K. S., & Kecmanovic, C. D. (2014). A Hermenetic Approach for Conducting Literature Review and Literature Searches. *Communications of the Association for Information Systems, 34*, 257-286.
- Callahan, J. L. (2014). Writing literature reviews: A reprise and update. *Human resource development review, 13*(3), 271- 275. <https://doi.org/10.1177/1534484314536705>
- Chen, H. T. (2016). Writing the Literature Review Section: Teaching Undergraduate Psychology Students Scientific Writing. *Florida International University ,USA*, 39- 44.
- Cisco, J. (2014). Teaching the literature review: A practical approach for college instructors. *Teaching & Learning Inquiry, 2*(2), 41- 57.
- Denney, A. s., & Tewkusbury, R. (2013). How to Write a Literature Review. *Jouranal of Criminal Justice Education, 24*(2), 218- 234.
- Efron, E. S., & Ravid, R. (2019). *Writing the Literature Review a Practical Guide*. London: The Guilford Press New York.
- Faryadi, Q. (2018). PhD Thesis Writing Process: A Systematic Approach-How to Write Your Literature Review. *Scientific Research Publishing, creative Education, 9*(28), 2912- 2919. <https://doi.org/10.4236/ce.2018.916219>.
- Fitt, H. R. M. (2011). An investigation The Doctoral Dissertation Literature Review: From The Materials We Use to Prepare Students to The Materials That Students Prepare. [Doctoral Dissertation,Utah State University].
- Garrard, J. (2011). *Health Sciences Literature Review Made Easy: The Matrix Method. Third Edition*. Jones & Bartlett Learning.

- Green, R., & Bower, M. (2003). Evolution of the Thesis Literature Review; A Faculty-Librarian Partnership To Guide Off-Campus Graduate Research and Writing. *Shenandoah University*, 1- 10.
- Kaminstein, D. (2017). Writing A Literature Review For An Applied Master's Degree. *Organizational Dynamics Working Papers, University of Pennsylvania Scholarly Commons*, 9(19), 1- 13.
- Knopf, J. W. (2006). Doing a Literature Review. *Political Science and Politics*, 39 (1), 127- 133.
- Krishnan, L. A., & Kathpalia, S. S. (2002). Literature Reviews in Student Project Reports. *IEEE Transactions on Professional Communication*, 45(3), 187- 197. <https://doi.org/10.1109/TPC.2002.801637>.
- Nariza, Sutapa, G., & Salam, U. (2014). Critical Thinking in Literature Review Writing Section of Students' Theses. *Journal Pendidikan dan Pembelajaran Untan, Tanjungpu ra University*, 1- 8.
- Oliver, P. (2012). *Succeeding with Your Literature Review: A handbook for students*. Open University Press.
- Rewhorn, S. (2017). Writing Your Successful Literature Review. *Journal of Geography in Higner Education*, 42 (1), 143-147. <https://doi.org/10.1080/03098265.2017.1337732>
- Rowley, J., & Slack, F. (2004). Conducting a Literature Review. *Management Research News*, 27(6), 31- 39.
- Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Business Research*, 104, 333- 339.
- Torraco, R. J. (2016). Writing Integrative Reviews of the Literature: Methods and Purposes. *Adult Vocational Education and Technology*, 7(3), 62- 70. <https://doi.org/10.4018/IJAVET.2016070106>
- Winchester, C. L., & Salji, M. (2016). Writing a Literature Review. *clinical Urology*, 9 (5), 308- 312. <https://doi.org/10.1177/2051415816650133>

References [In Persian]

- Abdkhodaii, Z., & Toyuri, A. (2018). Differences between narrative review and systematic review. *Iranian Quarterly of Education in Medical Sciences*, 19 (18), 166-168. [In Persian]
- Afshar, E. (2009). Intentional defect in Literature Review. *Book of the Month Quarterly*, 13 (3), 28-29. [In Persian]
- Ashtarian, K., & Imami, R. (2011). Literature review and systematic review of scientific literature (2) Suggestions for the agenda of colleges, research institutions and graduate theses: a practical guide. *Politics Quarterly*, 42 (3), 1-15. [In Persian]
- Ashtarian, K., & Imami, R. (2012). Literature review and systematic review of scientific literature (2) Suggestions for the agenda of colleges, research institutions and graduate theses: a practical guide. *Politics*

- Quarterly*, 43 (2), 19-3. [In Persian]
- Fattahi, R., & Parirokh, M. (1998). Guidelines for writing a review of articles and literature review in the fields of humanities and social sciences. *AlZahra University Humanities Quarterly*, (28), 62-82. [In Persian]
- Fattahi, R., & Parirokh, M. (2011). *Review of articles and literature review: writing guide*. Tehran: Ketabdar Publishing. [In Persian]
- Ghasemi, M. (2016). The need to pay attention to literature review in researches. *Persian Language and Literature Education Quarterly*, (2), 14-15. [In Persian]
- Horri, A. (1997). Examining the status of the background in the master's theses of the Faculty of Management and Medical Information. *Quarterly Journal of Psychology and Educational Sciences*, (56), 33-48. [In Persian]
- Karimi, B. (2015). How to collect literature review in behavioral science and psychology researches. The 6th National Conference on Management, Economics and Accounting Azerbaijan sharghi: Technical and Vocational University, Azerbaijan sharghi, 5-1. [In Persian]
- Korepaz, H. (2014). Comparison of the critical analysis of the literature review chapter of Iranian graduate students in English language teaching and English translation. [Master's thesis, Islamic Azad University, Maroodasht branch] [In Persian]
- Parsaian, M. (2008). Examining the degree of thematic relevance of theses in the field of librarianship and information of Tehran state universities, reviewing the literature contained in them (1383-1387). *Library Quarterly*, 42 (47), 185-200. [In Persian]
- Yahyavi, F. S. (2015). What and why and how to compile a literature review. The 6th National Conference on Management, Economics and Accounting, Azerbaijan sharghi: Azerbaijan sharghi Technical and Vocational University, 8-1. [In Persian]

استناد به این مقاله: شاه‌ویسی، ناهید و شبنم، شاه‌ویسی. (۱۴۰۳). مروری انتقادی بر مطالعات و پژوهش‌های مربوط به پیشینه پژوهش (۱۳۷۵-۱۴۰۰). فصلنامه علمی بازیابی دانش و نظام‌های معنایی، ۱۱(۳۸)، ۲۰۹-۲۳۶. DOI: 10.22054/jks.2022.68132.1510

Name of Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.